

ԳՈՒԼԿԱՐԻԱ

ԳԱԹՄԱՆՆԵՐ

Տարեկան 8 ծր.
Վեցամսեայ 4 ծր.

ԱՐՏՈՍԱՀԱՆ

Տարեկան 10 ծր.
Վեցամսեայ 5 ծր.

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2. Տոյ.
Վեցամսեայ 1. Տոյ.

ԿԱՆԻՏԻԿ

ԽԱՆՈՒՑԱՆ ՏՈՂԸ

20 ՄԵՐ.

ԱԶԱԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐ

ԼՐԱԳԻՐ

rev. Père G. Kalemkérian
tengasce № 4
Michitaris
Vienne

ՀԱՍՑԷ

Rédaction du Journal

„Ira vounk“

Varna

Редакция на

Вѣстникъ

„Иравункъ“

Варна

Իրաւիւթիւք հոս լին

տրոշիր

ԳԵՌԱԸՅԱՄԱՌԻՆ

«Բաց ու գոցի» խնդիրը տակաւին կը յուզուի արտասահմանեան հայ թերթերու մէջ. մանաւանդ գաղափարական կիսապաշտօնական տեղեկատուութիւնները, ինչպէս Մ. Փորթուգալեանի Արմենիան, ամէն կարելին ու անկարելին կրեն, իրենց ընթերցողները համոզելու համար թէ պէտք է եկեղեցիները բաց մնան այլասերող բեմադրանքներու առջև:

Անոնք բացառիկ դէպքեր կը յիշեն տասնեակ տարիներու ընթացքին մէջ պատահած, օրինակ, 30 տարիի չափ առաջ, վաճառ եկեղեցւոյ մէջ աւագ հինգշաբթի գիշեր Փորթուգալեան իր սօսած ողբը կը յիշէ Աւետարանէն սա բնութանով. «հայր, եթէ հնար իցէ, անց» զբաժակս զայս յիշեն. բայց ոչ որպէս ես կամիմ, այլ որպէս դու. Հոգիս յօժար է, բայց մարմինս տկարս: Այո՛, մենք ալ կը հաստատենք թէ գաւառ-քեօն մէջ երբեմն, բացառաբար թոյլատրուած է աշխարհական և կրօնքին ու հայ եկեղեցւոյ դէմ ճիշդ ըմբռնող բեմադրանքներու ատենաբանել կամ քարոզել. բայց երբեք չէ պատահած որ Աստուծոյ գոյութիւնը ուրացող, քրիստոնէութիւնը և հայ եկեղեցին Հայութեան կորստեան պատճառ նկատող, Աստուծոյ բառը մեր օգիտութեան ապացոյցը համարող, ազատ սէր քաջազոր, ընտանեկան սրբութիւնը ծաղրող, զնոր սերնդական աւերարոյացուցիչ մոլորեալ տարածող, դատարարի կախարածարժող և իրենց անցեալով տղաթութեամբ լեզուազարնէր թոյլագործին եկեղեցւոյ բեմը սրբապաշտութեան ընթացքին մէջ չէ տեսնուած որ եկեղեցւոյ այդ նուիրական յարկին մէջ՝ ուր միայն երկիւղածութեամբ կային և ջերմեանդութեամբ, աղօթել կը պատուիրուի ուրոշ խմբակի մը պատկանող կարգ մը այլասերուած ստահակներ յանդուրժուիւնք ունենան սուրբ իրքը տակերծին առնել նստե-

լու. լիծոնառայի և այլ րմպելիքներու շիշեր դատարկելով սեղանին վրայ կուցելու, միեկտեղ կեղեցիներով ու կուտերով գետինը ծածկելու, և ոչ ալ հայհայտներ ու ծեծկըռքի կրկես դարձնելու:

Այս անտանելի տգեղութիւններու բոլորը պատահեցան սակայն սա Օսմ. Սահմանադրութեան հաշակութեան աղբին. Ուստի ի՞նչ միջոց կար առնոց կրկնութիւնը արգելելու համար, եթէ ոչ գոցել եկեղեցւոյ դռները աշխարհական և հետեւապէս եկեղեցական իշխանութեան հանդէպ անպատասխանատու ատենախօսներու առջև:

Այո՛, բոլորիս համար բաղձալի էր որ կարող բարոյօրոս աշխարհական բեմադրանքներ արտօնէին երբեմն, ի չգոյէ ուրիշ յարմար վայրի եկեղեցւոյ մէջ բանաստեղծութեան հետ այսպիսիներուն առջև ալ հարկ եղաւ եկեղեցւոյ դռները գոցել. քանի որ կարելիութիւն չը տեսնուեցաւ բացառութիւնը յարգել տալու և ըստ առաւելին, չորին հետ թացեալ վառել ստիպուեցաւ Ազգային և եկեղեցական իշխանութիւնը:

Անկողմնակալի դիմակ հագնող Փորթուգալեանը (բացառիկ կողմը պաշտպանելով, կըսէ թէ «մենք կը սիրենք կարգ ու կանոն») Զենք ըսելով որ ու է պատահական մարդ ելնէ անկարգօրէն խօսի եկեղեցիին մէջ իր ուղած մասնակ և անվայել կերպով:

Կը պատասխանենք. ս'վ Փորթուգալեան, ի՞նչ օգուտ բու կարգ ու կանոն սիրելէդ երբ քու պաշտպանեալներդ ամէն կարգ ու սարք տակն ու վրայ ընելու երդուեալներ են, որոնք ինչպէս Շահրիկեաններ, Վառժանեան և Ազգային իշխանութեան որոշման հոկառակ վարուելու նպատակով եկեղեցւոյ դռները կը կոտորեն, ձեռնները կը ճեղքեն, ժամատարութիւնը կ'արգելեն, իրենց չըլլալիք բանաստեղծութիւնները արտասանելու համար և յորութիւնը կուենանք բողոքող ժողո-

վու, դէն ալ մարդիկ սպաննել տալու եկեղեցիներու մէջ գործուած վերոյիշեալ խայտառակութիւնները տեղի ունեցած են ոչ թէ «ուէ պատահական մարդուն» ատենախօսութեան ատեն, այլ քանի մը տարիէ ի վեր քու խնկարկել սկսած կուսակցութեանը կազմակերպած բանաստեղծութեանց կամ «Իստաստութեանց» միջոցին. Ո՛վ Փորթուգալեան, քու այն պետերդ էին որ ծեծի ու սպառնալիքի յակ Ազգ. Երեսփ. Ժողովը օր մը բռնադատեցին լուսթեմա՛ր իրենց կամքը հաստատելու, և դուք տակաւին այդ բռնադատութիւնը ժողովոյ որոշում կանուանէ՛ր. մինչդեռ յաջորդ նստին մէջ քստուար մեծամասնութեամբ Ազգ. Երեսփանութիւնը խարանց այդ բռնադատիչ ձեռք բարեկամներ և գործադրութեան զրկեց Վեհ. Կ. Թողիկոսի ծանօթ կողմակցի, որ կարգիլէ քաղաքական, կուսակցական և դատակարգային միջոցները ու բանաստեղծութիւնները եկեղեցիներու մէջ: Այս հայրապետական բացորոշ հրամանն ալ կը ճգնիք թիւր մեկնել և աղաւաղել Արգահատելի անպատեղութիւն չէ՞ այդ ընթացքը:

Յ. Փուրպիք

ՍԹԱՓՎԵՅԷՔ

Մօսկվայի ռուսաց տարածած թերթերից մինը, «Րաճեկ Ուքրո», սեպտեմբերի 8-ի իր համարում մը մեծ յօդուած է նուիրել Թիւրքաստանին, ուր ամենամուայ գոյներով է նկարագրում հայերի դրութիւնը և պահարարելով հայոց ազգային վարչութիւններին, հայ կազմակերպութիւններին գործելակերպը, նրանց վարմունքը, հայ հարուստների սառն և անտարբեր վերաբերմունքը՝ խորհուրդ է տալիս թողնել ինտրիգները, անձնական մանր հաշիւները այն ժամանակ, երբ ազգին և ազգային եկեղեցուն մեծ վտանգ է սպառնում:

Իսկ ազգային եկեղեցուն մեծ վտանգ է սպառնում նրա համար, որ չառնեցիկ հայեր, յոսանաւ իրանց վիճակից, պաշտպանութիւն չը գտնելով ոչ մի կողմից քիւրդերի հարստաբունութիւններից, կեղծքուստներից և զազանութիւններից, տառապելով սովից, դիմում են կրօնափոխութեան, ման-

րով կաթիլով կամ բողբոջով և կամ օրթոդոքս եկեղեցու գիրքը, որպէսզի պաշտպանութիւն գտնեն օտարներից թիւրքական դադանութիւնների դէմ: «Թիւրքաստան» ասում է ռուս թերթը. «արեւմտեղ հարստների» և քիւրդ հրապառակների «բարձրագոյն քաղաքական գիշերների» այդ օջախը, նորից դարձել է անպարկէշ հայ ժողովրդի աշխարհ կոտորածների և ջնջման:

«Կ. Պոլսի լրագրիչները մէջ յուզանք տեղեկութիւնները մի շարք երեւոյթիւրքաստանեան խուլ վիճակներից, որոնց մէջ նկարագրվում են քիւրդ ժողովրդի հայերի վրայ գործած նոր դադանութիւնները, որոնք առաջ են եկել նրանից, որ հայերը հրաժարվում են հարկ վճարել քիւրդ ազաններին, ինչպէս ընդունված էր նրանք միմյն օրով: Կիւրդ Հայաստանում (Բարձր Հայք) բացված է նոյնիսկ քիւրդ ազանների մը ամբողջ քաղաքական կոմիտէ, կազմակերպված բացառապէս հայ ժողովրդի ջարդը սարքելու համար: Սարսափած նոյնիսկ ջարդերով և առաջիկայ կոտորածի լուրերով, թիւրքայի հայ ժողովուրդը, զրկված պաշտպանութիւնից թէ կառավարութեան կողմից և թէ հայ կազմակերպութիւնների կողմից, որոնք է թողնել մայրենի եկեղեցուն և մանկ օտար դադանութիւնների ծոցը, որպէսզի այդ մըջոյցով, մարտնչանքի և զանազան հիւպատոսութիւնների ձեռքով կարողանայ պաշտպանել իրան թիւրքական դադանութիւններից: Իսկ զրանից, օտար դադանութիւնների անցնելու մի այլ պատճառն ևս հայ ժողովրդի մէջ տիրող սովը և ծայրայեղ չքաւորութիւնն է և միաստանները նրան օգնութեան են հասնում, բայց միայն այն պայմանով, որ ռուսայի հայ-լուսաւորչական եկեղեցին Աւրեմ մը կողմը սովը և չքաւորութիւնը, միւս կողմը անվստաստութիւն և երկիւղը վաղվայ համար՝ սարկում են թիւրքաց հայերին յաջողել մայրենի եկեղեցին, և այս ամենին թէ թիւրքայի թէ Ռուսաստանի հայ ժողովրդի առելի բարեկեցիկ դատակարգերը անտարբերութեամբ են նայում»:

Իր ասածները ռուս թերթը հիմնում է Կ. Պոլսի հայոց թերթերի վրա որոնցից ընդարձակ քաղաքական է առաջ բերված «Մշակի» այսօրվա համարում սովված Առ-Չէնի յօդուածի մէջ:

Այլից անցնելով Կ. Պոլսի հայ թերթերը այս ամառվայ ընթացքում մենք չենք կարող ասել, թէ ռուս թերթի հողորդանքները անճշդիւմ են կամ չափազանցված:

Թէ թիւրքաստանի հայ ազգայն

Տարին 10 միլիար 325 միլիոն
թիւ լրագիր կենէ: Գնողներու 3 սան-
դիւմ 1 սենյալ, 10 փարա վճարքովը 2
միլիար 480 միլիոն փրանգի շրամական
շարժում մը կը գոյանայ:

Ուրեմի մամուլը օրուան թագուհին
է: Միայն թէ այժմ վտանգ մը կը ս-
պառնայ ըրեն, թէ ինչ պակասութիւն
Ամերիկեան մէջ օրագիրը տարին
3.750.000 ֆրանգի ծառ կը սպառէ.
ֆրանսական օրաթերթ մը 120.000

ծառ: Ամբողջ աշխարհի մէջ տարին 31.678.000 կենդանի թռչուն կը չինեն: Ուրեմն շատ հեռու է այն օր որ մեր անտառները չպիտի բաւեն լրագրի թղթի համար փայտ արտադրելու:

ՀԱՄԱԿ ԽՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Սիւլվէնի Թաղ. Խորհրդով ընտրութիւնը. Կառավարութեան միջամտութիւնը. յետոյ համակերպութիւնը մեր Ազգ. Սահմանադրութեան:

Տիար Ռմբազիւր «Իրաւունք» ազգագրութեան լրագրող:

Պատուական թերթի 13 սկզբ. թիւ 33ին մէջ Սիւլվէնի համար գրուած թղթակցութիւնը կարծաւով, գրեթէ ամբողջ տեղեւոյ հայութիւնը զարմացաւ:

Ինչ ըսելով ծանօթ ըլլալով Ձեր քարոզը նկատարողը. որով միշտ պաշտպանած էք ճշմարտութիւնը և կը մաքաւիք միշտ ձեր գաղափարներէն իրաւունքները պաշտպանելու, ներկայիս պարագայը համարեմ Ձեր խմայնել իրողութիւնը որ հետեւեալն է, որուն համար կը խնդրեմ որ բարեհաճիք սխեմակ մը յատկացնել իրաւունքի մօտակայ թիւերէն մէկուն մէջ:

Անկէ զիսկ տեղեւոյ թղթակցութիւնը քիմիարած ըլլալով ըստ Ազգային սահմանադրութեան տեղիս Տէր Խորհրդին թանապ Բիւջիւկեան ընտրողական ժողով կազմեց. (ես ալ անարժանաբար լայն ժողովին անդամ ընտրած էի, այս կրօնք հասկնալու համար թէ Թիւրքի մօտէն ծանօթ է ինչ եղելութիւնը): Մեր առաջին հիստորի մէջ ուր ընտրողաց և ընտրելիներու ցանկը պիտի պատրաստէինք, ինչիւր եղաւ թէ, սոյն ընտրութեան արդիւնքը միւս միայն պատրիարքարան պիտի տեղեկագրուի թէ չէ ըստ առաջնոյն կառավարութեան ալ պիտի յանձնուի, անկէ ալ վաւերացուելու համար:

Տէր Խորհրդի հայր Բիւջիւկեան բացարձակապէս ընդդիմացաւ, կառավարութեան ալ տեղեկագրելու ձեռն, և ըստ թէ, ասիկա մեր ազգային պատրիարքարանի իրաւասութեան ըրտնաբարձ մընէ և թէ կառավարութեանը երբեք իրաւունք չունի մեր գաղափարները կրօնական այս գործին խառնուելու:

Ժողովին ներկայ անդամները դիտել առեւին տէր: Կոր թէ հրաժարեալ թանկանութիւնը նոր ընտրուած ժամանակ մի միայն պատրիարքարանի կողմէ վաւերացուած ըլլալով, երբ եկեղեցապատական շաղաքի մը ամենապարեւոր մի դատին համար, ատենապետը դատարան ներկայացաւ, դատարանի նախագահը բաժարձակապէս մերժեց իւր թաղական ճանցնալու գալիս առաւելով թէ կառավարութեան վաւերացուած չէ. հետեւեալ դատը յետաձգեալ ունցաւ որով բաւական ժամանակ կրնայ ազգային ժամանակ: (Ասոր վկայ է Տէր վաղինակ քահանայ Տէր Սիւնասեան որ տեղեւոյն հոգեւոր հովիւն էր այն ժամանակ): Հետեւեալ թաղականութիւնը ստիպուեցաւ իր հրաժարականը տալ և երկրորդ ընտրութիւնը մը կատարուելով տեղեկագրուեցաւ նաև կառավարութեան, որով անկէ ալ վաւերացուելով կառավարութեանց ժամանակ ունէ ղեկավարութիւն չը յաղագրուեցաւ:

Տէր Խորհրդի հայր, այս տեղեկութիւնը առնելէ և թէ հասկնալէ վերջ թէ ինչու համար կառավարական վաւերացման ալ պէտքը կը զգացուի. նոյն իսկ իրեն հաւանութեամբ որոշուեցաւ:

Պատրիարքի գրել և հարցնել թէ եթէ մեր նոր կատարելիք ընտրութեան արդիւնքը մի միայն իրենց տեղեկագրենք վաւերացնել վերջ արդեօք պիտի կարենայ Պոլսոյ դեպիւսին միջոցաւ տեղեւոյ կառավարութեան ալ վաւերացնել տալ: Բաւական ժամանակ սպասելէ վերջ ստացանք սա պատասխանը ձեր ընտրութիւնը ըրէք, ինչպէս կրնան ուրիշ քաղաքներ: Ս. Երկա ինչպէս կը տեսնուի մեր սպասած պատասխանը չէր, հետեւեալ ընտրութեան գործը մի քանի շաբաթ կաշաղ, և ահա այս միջոցին է որ Տէր Խորհրդի հայր Բիւջիւկեան կը տեղեկագրէ պատրիարքարան ազգային գործերու երկնի վրայ մնացած ըլլալով:

Վերջապէս օրը որոշուած էր, ըստ առաջնոյն պիտի ըլլար ընտրութիւնը, երբ վրայ հասաւ Պատրիարքի պատուիրակ Տէր Օրբն քահանայ Սանդաղուին, որուն այստեղ ոտք կոխած վայրկեանին առաջին գործը եղաւ ընտրութիւնը յետաձգել առաջ, առաւելելով թէ այս մասին ընելիք շատ մը գործեր ունի: Ինք պատրիարքարանի պատուիրակ մը ըլլալով իր վրայ կասկածելու պատճառ մը չունէինք, ընդհակառակ իր գալը շատ նպաստաւոր կը գտնէինք, մտածելով թէ, պատրիարքարանի իրաւասութիւնը պաշտպանելու համար անպատճառ ոչ մը ունի իր ձեռքը:

Ինչպէս ըսինք ընտրութիւնը յետաձգուած էր, արդ կը մնար իրեն հետ խորհրդացիլ հասկնալու համար թէ, ընտրութիւնը ինչ ձև պիտի ըլլար, որ ապագային ընտրութիւնը թաղականները ունէ արդիւնքի մը չհանդիպէին կառավարութեան կողմէ, Անմիջապէս ժողով կազմելով ինքն ալ հրաւերեցաւ և այս կէտը իրեն հարցուեցաւ որուն պատասխանեց սպասեալ «ինչպէս ամեն երկիր, Պոլսկարան ալ իր մասնաւոր օրէնքները ունի, և մենք իբր անոր բնականները պէտք է յարգենք այդ օրէնքը: Իւստի, մենք մեր թականութեան ընտրութիւնը թէ և ազգային սահմանադրութեան օրինաց համապէս պիտի ընենք, բայց ամեն պարագայի տակ ստիպուած ենք ընտրութեան արդիւնքը հաղորդել նաև կառավարութեան, որ անկէ ալ վաւերացուելով նոր ընտրութիւնը թաղականները ապագային ղեկավարութիւններու չը հանդիպին: Այս պատասխանիմ դէմ չուարած մնացած էինք, որովհետեւ մեր ընելիքը արդէն աս էր ուրեմն ինք ինչ ընելու եկած էր: Ծնորհակալ ըլլալով իրմէ որ մինչև այստեղ գալու ձանձրութիւնը յանձն առած է, խնդրեցինք որ ժամ առաջ ասկէ հեռանայ քանի որ իր ընելիքը տեղեւոյ քահանայն ալ կրնայ ընել, և թէ պարագայ տեղը արդէն աղքատ եղող եկեղեցին պարագայ ծախքերու չը մատուցուի: Այս խօսքերուն վրայ Տէր Օրբն քահանայն «ինչ զարմանալի մարդիկ էք, ձեռքէ բարայ ուղղով կայ մը» պատասխան և բարկութեամբ հեռացաւ: (*)

Այս անգամ ժողովը պաշտօնական նամակ մընալ ուղղեց իրեն խնդրելով որ, բարեհաճի ժամ առաջ հեռանալ քաղաքէն նկատի առնելով աղքատ քաղաքի վրձակը, հակառակ պարանշտի իմք: Եթէ այդպէս ալ ըլլար, ինչ հարկ կար պատրիարքական պատուիրակի մը հեռանալը պահանջուէր, քանի որ արդէն եկած և ծախքը ըրած էր: Նամակագիրը չի յիշեր հոս որ, եթէ Տէր Օրբն նախարարութեան չի դիմէր Սիւլվէնի կառավարութիւնը իր պաշտօնէից հսկողութեան տակ ընտրութիւնը կատարել կը պահանջէր:

(*) Իմք. Խմբ. Եթէ այդպէս ալ ըլլար, ինչ հարկ կար պատրիարքական պատուիրակի մը հեռանալը պահանջուէր, քանի որ արդէն եկած և ծախքը ըրած էր: Նամակագիրը չի յիշեր հոս որ, եթէ Տէր Օրբն նախարարութեան չի դիմէր Սիւլվէնի կառավարութիւնը իր պաշտօնէից հսկողութեան տակ ընտրութիւնը կատարել կը պահանջէր:

գալին ըսուած էր ազգը չկրնար, ունէ հատուցում ընել ձեր ծախքերուն համար: Իսկապէս երկրորդ օրը տէր հայրը մեկնած էր քաղաքէս, առանց մոռնալու սակայն սա խօսքերը ըսելու «պէն քիմ օլտուղըմը ծնւարաւ անլատըմը»: Տէր հօր ուր գացած ըլլալը չէինք գիտեր, միայն սա ծանօթ է որ, ընտրութեան համար երկրորդ անգամ որոշուած օրէն մէկ օր առաջ Տէր Օրբն քահանայն տեղս հասաւ և ուղղակի քաղաքապետին գնաց, չենք գիտեր թէ ինչ խօսեցաւ հոն. երկրորդ օրը նաչալնիլը հրաժարեալ թաղականութիւնը կանչելով ըսաւ, վաղուան ձեր կատարելիքը ընտրութեան, անպայմանօրէն պէտք է նախագահէ Օրբն քահանայն, հակառակ պարագային ձեռք ամենքնիդ ալ դատարան յանձնելու հրաման առած եմ Պոլսկադի նահանգապետէն: Այս սպառնական հրամանի վրայ թաղականութիւնը տեղի տուաւ և նոյն օրը ընտրութեան սեղանին առջև տէր Օրբն բազմեցաւ իբր նախագահ խղճի ամենայն հանդարտութեամբ: Բուհատուփը բացուելով արդիւնքը իմացուելէ վերջ, թէ քուէթութիւնը և թէ մասնաւոր տեղեկագիր մը պատրաստելով յանձնեց տեղեւոյ նաչալնիլին, միևնոյն ատեն չըմոռնալով նաև կցել չնորակաւութեան գիր մը, ընտրութեան համար, իբր թէ իրեն ընծայուած գիրութեանց մասին: (*)

Եւ այս շնորհունակ հայրը իր պարտականութիւնը լիովին կատարած մարդու մը սրտի ամենայն հանգարտութեամբ և առանց մտաբերելու իր մի քանի օր առաջի խօսքը, 210 Քրանքի ծախքի ցուցակ մը ներկայացուց: Երբ իրեն դիտել տրուեցաւ իր մի քանի օր առաջ ըսած խօսքերը, թէ միթէ ինք չէր «ձենէ դրամ ուղղով կայ մի» ըսողը, պատասխանեց «Ես աս ան չեմ գիտեր, ըրած ծախքս կողմէմ, եթէ մէկ սանդիմս կտրելու ելլալ, ես կառավարութեան միջոցաւ ալ գանձելու երպր գիտեմ»: Եւ թաղականութիւնը պատրաստ դրամ չունենալուն հանգանակութեան ձեռնարկելով հաղիւ կըրցաւ 100 Քրանք հաւաքել: Այս գումարը իրեն յանձնուելէ վերջ մնացածին համար ալ 2 ամսուան մուրհակ մը տրուեցաւ, և այսպիսով այս փորձանքէն հաղիւ աղաւտեցաւ:

Անցին Ռմբազիւր, ձեռք կը ձգեմ, Տէր օրան քահանային, այս ընթացքը յարմար ամակնոյ մը որակելու ձանձրութիւնը: (*)

Սիւլվէն Մ. Համամեան

(*) Մ. Խմբ. Կառավարութեան ի գիտութիւն պարզ տեղեկութիւն մը հաղորդելու ընաւ չի բաղդատուի կառավարական պաշտօնէից հսկողութեան տակ ընտրութիւն կատարելուն և անկէ անպայման վաւերացուելուն հետ:

(**) Ս. Մ. Օրբն կը գովենք երկու քահանայներուն ալ յախանձախնդրութիւնը օտարի միջամտութեան դէմ. և կը ծախահարենք Տէր Յովհաննի օր յաւիտելութիւնը, որ իր օրինաւոր դիմումին շնորհիւ կրցած Սիւլվէնի կառավարութեան ստեղծութիւնը վաւել մեր գոլու եկեղեցական գործերէն: Ծախքի մասին խօսք ընել աւելորդ է, բնականապէս գործին տէրը եղող Սիւլվէնին պէտք է վճարել. և ծախքը շատ ըլլալուն յանցանքը անոնցն է որոնք Պատրիարքական մը վճարելով, պատճառ կըլլան որ անիկա բարձրագոյն հրամանաւ կրկին վերագաւառայ ու կրկին ծախսէ: Ահա մեր որակումը:

ԱՂԳԱՅԻՆ

Առուածախի մասին Պատրիարքարաններու «Իմաստաւէր» տալու և տալով հատկապէս մը ունենալու իրաւասութիւնը կառավարութիւնը ջնջելու ուղած էր. ասոր դէմ Պոլսոյ բոլոր հասարակութեան պատրիարքարանները, նաև խախտմապետը բողոքել կը պատրաստուին: Հայ-հոռուականաց Պատրիարքարանը հաւաքաբար բողոքել կառավարէ: Յունաց պատրիարքը խնդրեք երկրորդական նկատելով առանձին բողոքելու կողմն է: Մեր Պատրիարքարանը որոշած է այս չափով Ս. Պատրիարք հօր միջոցաւ դիմել ուր որ անկ է:

Այլևայլ գաւառներէ նամակ և հեռագիր կը հասնին պատրիարքարան թէ, վարժարանները գոցելու վտանգին տակ են, որովհետեւ կառավարութիւնը հայ ուսուցչաց վկայականները Մեաթիմէն վավերացնել չըլլալուն համար, ուսուցիչները զինուոր կտանէ: Ս. Պատրիարքը այս ստիպողութեան վրայ այս օրերը պիտի դիմէ Մեաթիմէ պաշտօնատեղեր և տեսակցի կրթական նախարարին հետ:

Երուսաղէմի ըմբոստ վարդապետներու խնդրէն յետոյ երկրորդ անգամ ըլլալով Պատրիարքարանը կառավարութեան դիմում ըրաւ որ ձենէսէի Ս. Մեսրոպ վարդ. Ամատունին հսկողութեամբ Պոլսի բերուի, որովհետեւ սա ալ կըմբոստայ պատրիարքարանի դէմ և կը յամառի մնալ հոն:

Բէսապի (Կիլիկիա) հոգեւոր պետերը սրտակեղծք նամակ մը գրելով Ս. Պատրիարքին, նկարագրած են տեղեւոյն 3-6000 այրիներու և որբեր և թշուառութիւնը որ աւելի անտանելի դարձած է 6-7 ամիսէ ի վեր կառավարական և ազգային նպաստները դադրած ըլլալով: Կառավարութիւնը իր փայլուն խոստումներուն հակառակ, Օսմ. Երեսփ. ժողովին սահմանած նշանակաւ գումարն ալ տալ կը մերժէ: Կը խնդրուի որ Պատրիարքը պէտքէն զած դիմումը ընէ և դիւրութիւններ ձեռք բերէ. հակառակ պարագային տեղեւոյն հոգեւոր պետերն ալ պիտի ստիպուին չորս աւելածալ ժողովուրդը իրենց աչքով չը տեսնելու համար նոթութեան ճիւղներուն մէջ գալուող որբիկներու հոգեարք վիճակը:

Կառավարութիւնը ունեւոր իսլամ գաղթականներու դրամ տալէն դուրս չի գտնի կոր որ կոտորել տուած Հայոց որբերուն և այրիներուն ալ քիչ մը նայի: Թուրք կառավարութեան գործը կեղծոնացած է այժմ օտար երկրներէ իսլամներ գաղթեցնելու և գէնք ու ռազմամիջոց դիզելու մէջ: Պագուի հայ հարուստները ձեռնարկած են իրենց ծախքով էլմիածնայ հոգեբը ուղղելու գործը: Այժմ կը ընտելին մասնագէտներէ պատրաստուած ծրագիրը, ծախքերու նախահաշիւը և շահագործման նախագիծը:

Պոլսոյ թերթերուն մէջ կը կարդանք:

«Սիւլվէնը, պայրամի առթիւ ներու շնորհեց Պատրիարքի բանալ գտնուող վախտուն Հայ և Թուրք բանալ տարիկայներու, որոնք դատապարտուած էին Ատանայի դէպքերուն առթիւ: Վարչութիւնն յատուկ թագրիրով մը Պատրիարքին. Հոգեւոր բանտարկաններուն ազատարձակումը խնդրած էր:»

Քանի մը անմիջ հայ դատապարտեալներ ազատուելու անուանով 30-35 ալ իսլամ ռեբագործներ կատարին «նեւրում շնորհու» խօսքով: Ասոր կրօնը չարչարուած հայ ազգը տղու մը պէք

խաբար Արդէն ժեռն-ժիւրքերու խո-
րամանի կառավարութիւնը այլ նպա-
տակով էր որ մաս մըն ալ անմեղ հա-
յեր դատապարտեց, որպէսզի քիչ մը
ատեն յետոյ իր իսլամ ոմրագործներ-
ներն ալ անմեղ հետ ազատէ, այն ալ
մեր պատերազմաբանին դիմումին
վրայ:

Նամակագիր մը կրնէ թէ 'օտու-
րումէն ազատած' ի նախընդոտ քան-
տը կը մնան նաեւ 4 տրիշ Հաճընդի և
6 Ատանայի Հայեր:

—Վեհ. Կաթողիկոսը Իրեն սուլա-
նայապետութիւնը որ մը գումար 2500
բուպի կը հասնէ, Գէորգեան ձեմարա-
նին յատկացուցեր է:

—Տօղլ. Ն. Տալաւորեան դէպի
Ալեքսանդրիա Եւրոպայէն մէջ, ճամ-
բուն վրայ բոլոր հանդիպած քաղաք-
ներուն մէջ, Սամոն, Մարսելան,
Ամստըր, Եւրոպիա, կը յաջորդ մաս-
նաճիւղեր կազմէի Հ. Բ. Ընդ. Միու-
թեան:

Միւսնայն յաջորդութիւնը պիտի գտնէ
կիւն այդ տեսակ դիւրքի և կարողու-
թեան տէր այցելու մըն ալ Պոլսաբնոյ
և Ռումանիոյ կալմեր գալ հաճի:

Հ Ա Վ Ա Տ Ս Ա Թ

ԹԻԽԻԲԻԼ

Երանան-թիւրք միւսնաւ պաթը
կէրէի իր տէր տէր ի թիւ քտէ
տիր Աթոնաւաքի Օսմանը Եւ-
չեթի Սթ. ս. պոլսա պոլսա ընտը
կիւպի Երանան Էլիսիտէ Աթիւա-
յա կիթմիշ տիր թէստիւտա
իւլաւարըն արողն մէնէրին-
տէն տոլար Պազը Այի շիտեա
նաթաւար վերմէրտէ վէ մահաւ-
պէ թէհտիտի կէսթիւմէրմէ օլ
տըզը եւզըլիյո:

—Կիթմէ Բաւարըն իր սմ-
լարը իրոր յամագտու օլտըզընա
տայիթ Պազը Այիսին ալտըզը
մալիւմաթլար իւզէրինէ, խաբի-
ճիէ նաղըըը Թիթթթ Բաշա համի-
տէթթ թէվէթլէրին Սթանպոլ
Էլիսիտէրին տըզաթընը տալիթ
իթթթ:

—Հօրանտա Տոլղիւրէ գարշը
կէստէրիլէն Օսմանը օրտուրը
ամէլիաթա պաշլաւագտն էվէլի
Տրուզի շէթալարը անքէրին իւ-
զէրինէ հաճախ իթմիշ տիր:
Թիւրք մէնպալարընա պիւնաէն,
Տրուզիլէրտէն 300 տէն զիյտէ
վէ ասքէնտէն իտէ 28-30 քիշի
էօլիւր վէ Տրուզիլէր գաշուպ
տանըլըն տըրլար պիր թաթը-
մըտէ եէսիր տիւլիւշ Եաթաթ
թէսթիւմ օլմուշ:

Պիր թէլէկըրֆա պիւնաէն Պէ-
տէվի Այապըսըն պիր գրոմը
տաթի Տրուզիլէրէ պիւլէշմիշ
լէր:

—Իսկիլիզէրի Մարթոման չը-
գարմագ վէ մէշուլթիլթ իւն
իթմէթ իթմէյէն Կէնճ Մարթոլ-
լար ֆորգաթընտան պաշո իտէ-
րէր: Սրաւտարտ տէյորգի' պոն
լարն թէյիլէրի Մարթո իշէրի-
տիտէ Էնէմիլիլթիլթ մէնթաթ-
լարը օլմուշ ատաթար պոլս
ֆէլլաշլարըն բարալարընը շէթ-
րէթ քնտի շախի կէշիմէլէրինի

Թէէմին իտէն իգպալէրէստլէր
տիրլէր ինկիլիզէր թիւրլէր
վէ սալիլէր կիպի անլէրի թէզ
Եիգ ի թմէյո ր: Մըըըըըըըը
գոլլանդարը թէհիլթիլթ սի-
լաճ մէշէպ զրոտիլթիլթ տիր:
պոլս զըտտիլթ գալգաթըգա
մէրագտան խալի օլմալաճա-
ղըզ:

—Էրմէնիլէրին արազի մէպ-
լէսի իշիւն Էրմէնիստանա կէսն-
տէրիլիշ օլան գօթսիտէ մախ-
սու Սթանպոլա ալտէթ իթմիշ
օլմալլէ Էվէլիլթի կիւն տախիլիլթ
նաղըըը մէշըրը գօթսիտէ աղա-
լարը իլէ միլէթէրէ իթթի Գո-
միսիտէն կէթիտիլի րարթիլ շու-
նէթիլթի կէթիլթիլթ իմիշ քի'
չգ Եէրլէրտէ Էրմէնիլէրին իտ-
տաթը հագլը ֆաթաթ տիկէր
Եէրլէրտէ Գիւլտէրիլթ հագ-
լը վար ըմիշ Թէնճ-Թիւրք կա-
ղէթաթ տէյիլթի' պոլս մէպէլտէն
տալար պիր իթիլթի հասըլ իթ-
մէթ իշիւն' պիր գօթսիտէ թէշ-
քիլ օլմաճագ Պոլստան նալի
Այիլթ վէ տախիլիլթ նաղըրլարը
տախի կէթիլթիլթիլթ:

—Պահրիլէր ասքէրլէրին տախի
գարա ասքէրլէրի կիպի ֆէսի պը-
րագուպ գալթագ կէշիմէլէրի
Պահրիլէր Նէղարէթիլթիլթ գարար
վէրիլթիլթ:

—Թիւրք հիւքիլմէթի Սթը-
րուլիլթա (Մաթթոնիա) պիր
թաթը գօթթա էվրագլարը էլէ
կէշիլթիլթ Պոլս վրալարտա Զէրնօ
Բէլլ նամ գօթթա րէյիլթ թա-
րաթընտան վէրիլթիլթ իւլալար
պոլլըրը Եանի սիլաշլարընը
հիւքիլմէթիլթ թէսթիլ իթմիշ օ-
լանլարը պոլլկար գօթթէսի էթ-
իլմէ մաշթիլմ իթմիշ:

—Երանան Էլիսի Սթանպոլտան
չըգաթընտան Թիւրքիտա Եոլ-
նանլըրըն մէնթաթընը մուա-
ֆապ իթմէթ վազիլթիլթ Ռուսիա
տըրէնտէ իթմիշ տիր:

—Թիւրք հիւքիլմէթի չիւրհէ-
լի կէթիլթիլթ Եոլնան թապա-
լար սիւնորտան տըշարը չըգա-
րիլթիլթ կէրիլիլթ պիր աղ տահա
տէվա իտէրիլթ' պիլթիլթ Եոլ-
նանլըրըն Թիւրքիտան գօ-
վոլաճագլարը սէօյլէրիլթիլթ:

—Պրանսալա պազը թէէմի-
տաթ կէթիլթիլթ շարթը իլէ
15 միլիտն լիւր գատար թիւր-
ք'ալա իթիլթագ իտիլթիլթ
Բարիլթէն թաթիլթ օլմուլթիլթ:
Պրանսա Էլիսի տախի պոլնը թէ
էրիտ իթմիշ տիր:

Թիւրքիլթիլթ մէսարիլթիլթ
նէզ'թէթ իտէն պիր Նէյլթ թէշ-
քիլ իլէ օրտա պիրտէ ֆը-
րանսըզ աղա պոլլընմաթընա մէ-
ճիլթիլթ վիւթէլա րազի օլմուշ տըր
Պոլս Նէյլթիլթ միլտաթ ալթագ-
սըզըն տէվէթ խազիլթիլթիլթ
րաշա չըգալաճագ տըր:

ՏԱԽԻԼԻԹԷ

Պազը Այի Պոլկարիտա պոլ-
լընան վագըլար մէսէլէսիլթիլթ
կիւն էվէլի հալլը իշիւն Սօֆիա-
տա միւրաճաթլար իտէյո Մի-
նօր մէսէլէսիլթ տախի գօթիլթ
օնը մախսու թարաթընտան հա-
գընտա հալլ օլմաճագը թէէմին
օլմուլթիլթ Պոլս մէսէլէսիլթ 23-25
սէնէտէն պէրու հալլ օլմաճագ-
ղընը իշիլթիլթիլթ ֆաթաթ օլմու-
տէն տէ սէնէտէ պիր գալ տէ-
ֆատէ սիւնօր գալկաթը վոլգու
պոլլուպ իթիլթ թարաթիտան պիր
մըգար ասքէր թէլէթ օլիլթիլթ:

Կէշէն կիւն թէթար սիւնօրտա
Թիւրք վէ պոլկար ասքէրլէրի
պէշիլթիլթ գալկա վոլգու պոլլուպ
Թարաթէյնտէն պիր գալ քիլի
էօլմիշ վէ Եարէլէնմիշ տիր
Թիւրքիլթ պոլկար ասքէրլէրի
գապահաթլը պոլլիլթիլթ: Պոլ-
կարիտան տէյորլարը թիւրք
ասքէրլէր իլթ տէվա պոլկար
Թօթըղընա պաթըլ վէ աթէշ
իթմիշ օլտըզը կիպի' պիր Թիւր-
քին էօլիլթիլթ պոլկար Թօթը-
ղը իւզէրինտէ պոլլուլմուշ տըր:
Երմիթ թահգիլթ իճրա իթմիշ
իշիլթ իթիլթ Թարաթիտան գօթիլթ
կէստէրիլթիլթ տիր:

Եէնի թիւրքիլթ ահտնամէսի
իշիլթ միւլթէրէ Եագընտա պաշ-
լանաճագը թէէթիլթ պիլթիլթ-
իլթիլթ:

—Ձար Պէրտիլթա հաղըթիլթ-
րիլթ պիրտէրլէրի Բրէնա Պի-
լիպ վէ Բրէնա Լէթօլտ հաղարա-
թը Սօֆիալա թէշրիլթ պոլլուր-
մըլլար տըր:

—Եէնի սէնէ իշիլթ մէարիլթ
պիլթիլթիլթ պիր պոլլուպ միլի-
տն ֆըր գաթ օլմաճագ տըր:

Մ Ի Ի Թ Է Լ Է Վ Լ Ի Թ Է

Լիզպոն շէհրի ալէֆլէր իշէ-
րիսիլթ պոլլուլթիլթ:
Էհալի գարընը պիր հալտէ օլ-
տըլընտան, Եանկընըն Էնիլա ալ
մագ միւլթիլթիլթ կէթիլթիլթ
Աթէշ կիտիլթիլթ շիտէթիլթիլթ-
իլթ:

Ճիւլմուրիլթ թարաթիլթ
լարը Եանկընը րահիլթ թալէ-
ֆաթլարընտան չիւրհէ իտէյո
լար' զիրա Եէնի հիւքիլմէթ
րուհպանլարը ֆօթթուգալ մէմա-
լիլթիլթ գօվթիլթ իլթիլթ
կիւնիլթ մանաստըրըն պիրիլթիլթ
րահիլթիլթ Բէնիլթիլթիլթ Էհա-
լի իւզէրինտէ պօմպա վէ գոլընըն
աթմըլ օլմալարը սէպէպի իլթ
Էհալի պիլթիլթ րուհպան թալի-
գաթլարըն (Միւրաթիլթիլթ)
Բէթ հիտտէթիլթիլթ տիր Եէնի
հիւքիլմէթ տախի գաթէն անլա-
րա գարըն օլտըղընտան ֆաթէ-
սիլթիլթ գօվթալա գալթընը:

—Ալմանիա վէ Բուսիա իմթէ
րաթիլթըն Բթուսիա Եալա

Բօցտամտա կէթիլթիլթիլթ գա-
րարլարը: Կիւնիլթ թալիլթիլթ
մաթըլ տիր:

—Բօսիա տա պիր գալ շէհր-
լէրին ասքէրլէր լէվաթիլթ ի-
տաթիլթիլթ հիլթիլթիլթ
պոլլընտա թաթա 44 զապիլթ
լէր տէրտէսիլթ օլմուլթիլթ:

ԹԻԽԻՃՃԱՐԻԹԷ

ՋԱԽԻՐԷ

Պոլիշսու	
Վալիս 400 քիլո.	13./46.30
Արապա 45-80 լիպ.	40.73
ԱՐՐԱ	
Վալիս 400 քիլո.	9.60
Արապա 45-82 լիպ.	3.60
ԵՈՒԼԱՅ արապա	4.
ՋԱԼՏԱՐ 400	9.83
Արապա	3.70/7.
ՋԱՍՈՒԼԻԱ 400 քիլո.	23.30
ՏԱՐԸ	6.
ԳՕԼՕՁ արապա 35-60 լիպ.	6.04
ՄԻՍԻՐ 400 քիլո.	6.04
Արապա	6.66
Ճիթ 400 քիլո.	13.40

ՊԱՆԱԼԻԹԷ

Վալան րիադաթընտա պագալիլթ մալ-
լէրին պոլ կիւնիլթ ֆիլթիլթ, ալթըն ֆը-
րանը իլէ:

ԳԱԼՎԷ	2.43/2.63
Շէֆլէր Նէմէ քէլլէ	1.08
Շէֆլէր քէսմէ սանաթը-34	
Բիրիլմէ ձէնօվա չուվալը	46.
» Իսկիլթ »	34.
» Բիլթ »	33.
» Ճիլթ »	6.04
ԿԱԶ Պաթալ Սանաթը	9.60
» Բրալա »	6.04
ՁԵՅԹԻՆ ԵԱԼԸ քիլո.	1.60-1.80
ԳՈՒՐՈՒ Իւլթիլթ	30
Եոլմալթա	7.

Ի Ի Թ Ա Ր

Ապոնէլէրիլթիլթ կազէթա պէ-
տէլիլթիլթ պօրըլարըն կէստէր-
մէլէրի Բէնա օլմուլթիլթ:

ԾԱԽՈՎ ԳԻՐՔԵՐ

«Իրաւունքի խմբագրա-
տունէն կարելի է ստանալ

Հետեւեալ գիրքերը:	
ՂԱՐԻՊ ԱԽՊԷՐ ԳԻՆ 1. ֆր	
ԱԶԱՑ ԵՐԳԱՐԱՆ	1.
ԹԻԱՊԱՐՏ Ա. հատոր	1-20
ԽԻԱՊԱՐՏ Բ.	2-80
ԿԱՐՄԱՐ ԵԱԾՈՒՅՑ	1.
ՊՈՒԼԿԱՐԱՑ ՊԱՏԻՐ	50 ան.
ԻՐԱՆԻԻՆԻ Կաւաթաթոյ մէկ տարուանը	12 ֆր.

Издатель: X. Кривенко

Տպարան Երևանի մէջ